

Sygn. akt **IC 56/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Bożena Chłopecka</i>
Protokolant:	<i>Karolina Ostasiuk</i>

po rozpoznaniu w dniu 16 maja 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa **A. F.**

przeciwko **M. G.**

o zapłatę

orzeka:

I. zasądza od M. G. na rzecz A. F. kwotę 25.000 zł. (dwadzieścia pięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 18 stycznia 2016r. do dnia zapłaty,

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

III. ustala, że A. F. ponosi koszty postępowania w wysokości 70,91%, zaś M. G. w wysokości 29,09% z tym, że ich szczegółowe rozliczenie pozostawia referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt: IC 56/16

UZASADNIENIE

W pozwie z 18 stycznia 2016 roku powódka A. F. wniosła o zasądzenie od pozwanej M. G. kwoty 85.935 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka wskazała, iż strony w dniu 7 lipca 2008 roku zawarły umowę, której przedmiotem było świadczenie przez powódkę na rzecz pozwanej, za wynagrodzeniem, usług agencji modelek. Na mocy umowy, powódka zobowiązała się radzić i wspomagać pozwaną we wszystkich sprawach związanych z modelingiem. Umowa została zawarta na 7 lat, a strony w dniu 28 grudnia 2010 r. przedłużyły jej obowiązywanie do dnia 31 grudnia 2017 roku. 20 grudnia 2013 r. pozwana wypowiedziała zawartą umowę, uzasadniając swoją decyzję brakiem wykonywania przez powódkę zobowiązań objętych umową. Zdaniem powódki pozwana nie wskazała rzeczywistej przyczyny rozwiązania umowy, którą było zawarcie przez pozwaną umowy z inną agencją modelek (...) sp. z o.o. z siedzibą w W.. Powódka wskazała, że wykonywała w sposób należyty wszystkie zobowiązania wynikające z umowy. Na kwotę dochodzoną pozvem składa się kwota 25.000 zł tytułem rekompensaty ze zerwanie umowy z winy leżącej po stronie pozwanej oraz kwota (...) złotych tytułem części dochodów, które pozwana osiągnęła po wypowiedzeniu umowy, tj. 10% brutto dochodu uzyskanego przez pozwaną w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 31 stycznia 2014 r. W ocenie powódki w

powyższym okresie pozwana uzyskała dochód w kwocie nie niższej aniżeli (...) złotych – jak to miało miejsce w ostatnim roku współpracy stron (k-2-4 pozew).

Pozwana M. G. wiosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwana zaprzeczyła wszelkim żądaniom pozwu. Za niesporną uznała okoliczność zawarcia umowy w dniu 7 lutego 2008 roku. Pozwana wskazała, iż zgodnie z art. 746 § 1 k.c. jako dająca zlecenie mogła wypowiedzieć umowę w każdym czasie bez powodów, tym bardziej z ważnych powodów, w tym z powodu utraty zaufania do powódki.

Ponadto pozwana wskazała, iż pkt 14 umowy nie uprawnia do żądania zapłaty kary umownej, ponieważ jest w nim mowa o „rekompensacie”, w związku z czym skutki zastrzeżenia kary umownej, w postaci możliwości jej dochodzenia niezależnie od wysokości poniesionej szkody, a nawet w jej braku, nie były objęte zamiarem pozwanej w rozumieniu art. 65 § 2 k.c. Natomiast w razie uznania, że „rekompensata” z pkt 14 umowy stanowi karę umowną, nie zostały spełnione ustawowe przesłanki jej zastosowania wynikające z art. 483 § 1 k.c. Zdaniem pozwanej brak na gruncie umowy zobowiązań niepieniężnych ją obciążających, których niewykonanie uzasadniałoby domaganie się zapłaty od niej kary umownej. Pozwana wskazała, że wysokość kary umownej w pkt 12 (powinno być w punkcie 14) umowy została określona nieprawidłowo, ponieważ powinna stanowić ona określoną sumę i co do zasady być wyrażona kwotowo. Zdaniem pozwanej konstrukcja „rekompensaty” jako 10% dochodów brutto z tytułu umów w reklamie i modelingu, które będą zawarte w czasie pięciu lub siedmiu lat od zerwania umowy nie pozwala na ustalenie należnej kwoty w drodze czynności arytmetycznej. Umowa zawiera błąd uniemożliwiający ustalenie czy podstawą wyliczenia „rekompensaty” jest dochód z pięciu czy siedmiu lat od jej zerwania.

Dalej pozwana podkreśliła, że w dniu zawarcia umowy była osobą niepełnoletnią, a więc postanowienie pkt 12 umowy jest nieważne jako sprzeczne z art. 101 § 3 k.r.o. Zaciągnięcie zobowiązania na kwotę 25.000 złotych, a tym bardziej w wysokości 10% dochodów uzyskiwanych w okresie pięciu lub siedmiu lat od zakończenia współpracy stron jest czynnością przekraczającą zakres zwykłego zarządu i dla jego ważności konieczne jest uzyskanie zgody sądu opiekuńczego. W niniejszej sprawie zgoda taka nie została uzyskana.

Pozwana podniosła także, że powódka błędnie określiła wysokość rekompensaty. Jako podstawę jej wyliczenia przyjęła dochód uzyskany przez pozwaną w okresie współpracy stron. Tymczasem pkt 12 umowy wskazuje wyraźnie, że wyliczenie należnej kwoty nastąpić powinno w oparciu o dochody uzyskane w okresie po zerwaniu współpracy stron / odpowiedź na pozew k. 64-66/.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Strony postępowania w dniu 7 lipca 2008 roku zawarły umowę, której przedmiotem było świadczenie przez powódkę na rzecz pozwanej, za wynagrodzeniem, usług agencji modelek. Na mocy umowy, powódka zobowiązała się radzić i wspomagać pozwaną we wszystkich sprawach związanych z modelingiem, reklamą, filmem, wspomagać w wyborze oraz rozpatrywaniu możliwości dalszej kariery, wspomagać w wyborze właściwej formy autoprezentacji, radzić i wspomagać w zakresie ogólnych praktyk obowiązujących w modelingu i reklamie, a także doradzać w sprawach wyglądu. Pozwana w dniu zawarcia umowy miała 16 lat i była reprezentowana przez matkę G. G.. Umowa została zawarta na 7 lat. W dniu 28 grudnia 2010 r. strony zawarły aneks do umowy, przedłużając jej obowiązywanie do dnia 31 grudnia 2017 roku. Pozwana była wówczas pełnoletnia. W punkcie 5 umowy strony określiły sytuacje w których będzie możliwe rozwiązanie umowy przed terminem. W punkcie 14 strony zapisały, że w przypadku zerwania umowy z winy leżącej po stronie pozwanej, pozwana zapłaci, tytułem rekompensaty, nie później niż w terminie jednego miesiąca od momentu zerwania umowy, równowartość 25.000 zł. Pozwana zgodziła się aby powódka otrzymywała dziesięć procent brutto dochodów pozwanej z tytułu jej umów w modelingu i reklamie, które będą zawarte w czasie pięciu lat od jej zerwania /**dowód:** umowa k. 108-109, aneks do umowy k. 110/.

W wykonywaniu łączącej strony umowy powódka od 2008r. wdrażała pozwaną w zagadnienia pracy modelki, prezentowała pozwaną partnerom biznesowym na świecie, wymieniała w jej sprawie wiele korespondencji,

przeprowadziła szereg rozmów telefonicznych, była w ciągłym kontakcie z pozwaną. Od 2009 roku pozwana rozpoczęła regularne wyjazdy za granicę, w czerwcu 2009r do P., w lipcu i we wrześniu 2009r do L.. W czerwcu 2010r. pozwana wyjechała do S., a w styczniu i lutym 2011r do I.. Wyjazdy pozwanej od czerwca 2011 roku, w związku z zakończeniem nauki w szkole średniej, uległy intensyfikacji. Od sierpnia do października 2011r. pozwana przebywała w T., w styczniu 2012r. w G., w lutym 2012r. w L., w marcu 2012r. w C., w kwietniu 2012r. w H., od maja do lipca 2012r w H., od sierpnia do października 2012r. w T., w styczniu 2013r w H., od marca do maja 2013r w T., od czerwca do lipca 2013r w M., od sierpnia do października 2013r. w T., od listopada do grudnia 2013r w P.. Ponadto, powódka wynegocjowała dla pozwanej kontrakt gwarantowany w J.. Łączny dochód jaki osiągnęła pozwana od czasu podjęcia współpracy z powódką wyniósł ok. (...) zł., zaś w ostatnim roku współpracy pozwana osiągnęła dochód około (...) zł. Powódka była zaangażowana w rozwój pozwanej, nieustannie poszukiwała agencji zainteresowanych zaoferowaniem pozwanej współpracy. Powódka była dyspozycyjna i w wykonaniu umowy wychodziła z inicjatywą, a zakres jej usług przekraczał ramy zawartej przez strony umowy. Powódka bardzo zaangażowała się we współpracę z pozwaną, wierzyła w jej potencjał od samego początku, chciała aby pozwana odniosła sukces w swojej pracy (k-13-51, zeznania świadka J. F. nagranie k- 104v-105, przesłuchanie powódki nagranie k-103-104).

Dnia 20 grudnia 2013 r. pozwana wypowiedziała zawartą umowę, uzasadniając swoją decyzję brakiem wykonywania przez powódkę zobowiązań objętych umową. Pozwana wskazała, że działalność agencji ograniczała się do „wysyłania” pozwanej do agencji zagranicznych i pobierania należnego wynagrodzenia, a wysyłanie za granicę obciążało pozwaną ryzykiem niepowodzenia, a w konsekwencji stratami finansowymi./wypowiedzenie umowy k. 11/. Od stycznia do grudnia 2014r. pozwana osiągnęła przychód w wysokości (...) zł oraz dochód z tytułu pracy za granicą w wysokości (...) zł (k-120-128).

Po rozwiązaniu umowy z powódką pozwana zawarła umowę z inną agencją modelek, tj. (...) sp. z o.o. w W. (bezsporne).

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty złożone do akt sprawy oraz zeznania świadka J. F. i przesłuchanie stron.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W ocenie Sądu powództwo jest częściowo zasadne.

Nie było sporne między stronami, że zawarły umowę stanowiącą umowę o świadczenie usług w rozumieniu art. 750 k.c., której przedmiotem było świadczenie usług agencji modelek przez powódkę na rzecz pozwanej i za wynagrodzeniem. Jak wynika z tego przepisu do umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami, stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu. Zgodnie zaś z treścią art. 734 § 1 k.c. przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do należytej staranności (art. 355 k.c.). Umowa zlecenia oparta jest na zaufaniu do zleceniobiorcy. Przyjmujący zlecenie dokonuje czynności w interesie dającego zlecenie, musi przy tym działać zgodnie z jego życzeniami, ma obowiązek utrzymywania kontaktu z dającym zlecenie w celu udzielania mu wiadomości o przebiegu sprawy (art.740 k.c.). Przyjmujący zlecenie jest obowiązany do przestrzegania wskazanego przez dającego zlecenie sposobu wykonania zlecenia (art. 737 k.c.)

Powódka w niniejszym postępowaniu wskazywała, że wbrew treści złożonego przez pozwaną wypowiedzenia, w należyty sposób wykonywała wszystkie zobowiązania wynikające z umowy, zaś pozwana twierdziła, że nie było dalszej możliwości współpracy ze względu na utratę zaufania do powódki. Pozwana powołała się na art. 746 § 1 k.c. z którego wynika, że dający zlecenie może je wypowiedzieć w każdym czasie z ważnych powodów, a skoro jest to stosunek oparty na zaufaniu, ważnym powodem rozwiązania umowy jest także utrata zaufania. Zdaniem Sądu z przeprowadzonego postępowania wynika, że nie było podstaw do wcześniejszego wypowiedzenia umowy przez pozwaną. Należy podkreślić, że strony postępowania zawarły umowę na czas określony, wskazując w punkcie 5 umowy przyczyny jej wcześniejszego rozwiązania. Żadna z przyczyn tam wskazanych nie ziściła się. Nie można też zarzucić powódce nienależytego wykonywania umowy, jak wykazało postępowanie dowodowe pozwana zaczęła odnosić sukcesy w swojej pracy, zawierała korzystne umowy, jej dochody w tym okresie współpracy były bardzo wysokie. Powódka była bardzo zaangażowana w rozwój kariery pozwanej, na początku współpracy nie

odnosiła żadnych korzyści w związku z współpracą z pozwaną, pracowała nad kształtowaniem wizerunku pozwanej i przygotowaniem jej do wykonywania zawodu modelki. Zdaniem Sądu strony nie mogły zrzec się z góry uprawnienia do wypowiedzenia umowy z ważnych powodów. Zgodnie jednak z brzmieniem pkt 5 umowy z dnia 7 lipca 2008 roku strony ograniczyły możliwość dokonania wypowiedzenia przez dającego zlecenie do ważnych powodów. Nie ulega wątpliwości, że przypadki wskazane w pkt 5 stanowią katalog ważnych powodów do wypowiedzenia umowy, choć katalog niezamknięty. Pozwana nie mogła więc wypowiedzieć umowy z innych powodów niż ważne pod rygorem zapłaty powódce odszkodowania, o którym mowa w art. 746 § 1 k.c.

Utrata zaufania, ograniczenie świadczenia przez powódkę usług do „wysyłania” pozwanej do agencji zagranicznych i pobierania należnego wynagrodzenia miały stanowić ważny powód z art. 746 § 1 k.c. Powódka tymczasem wykazała w ocenie Sądu, że spełniała warunki zawartej przez strony umowy, a wysyłanie pozwanej za granicę było objęte przedmiotem umowy, na co wskazuje brzmienie chociażby pkt 11 umowy.

Ponadto punkt 14 umowy przewidział odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanej w razie zerwania umowy z innych przyczyn niż te wskazane w punkcie 5 umowy. Co do zarzutu pozwanej, iż karą umowną nie jest określona w treści pkt 14 umowy z dnia 7.07.2008 r. „rekompensata”, Sąd zważył, że wskazaną w pkt 14 kwotę 25.000,00 zł można próbować kwalifikować w różny sposób, m.in. jako klauzulę gwarancyjną (por. Wiśniewski, Tadeusz. Art. 483. W: Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania. Tom I-II, wyd. X. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, 2011). W praktyce tego rodzaju zastrzeżenie umowne, gdy strony w umowie uzależniają zapłatę oznaczonej sumy pieniężnej od samego niespełnienia świadczenia jest określane mianem kary umownej, czyli rodzajem sankcji cywilnoprawnej za niewykonanie zobowiązania niepieniężnego i tak ww. kwotę zakwalifikował Sąd (art. 483 k.c.).

Należy zauważyć, że strony niekonsekwentnie używały terminu „rekompensata” w umowie z dnia 7.07.2008 r. (i tak w pkt 4 umowy z dnia 7.07.2008 r., gdzie „rekompensatą” jest w istocie wynagrodzenie należne powódce z tytułu wykonania umowy).

Ponadto, pomimo różnic w nomenklaturze, o tym czy dana konstrukcja stanowi karę umowną decyduje treść zobowiązania i wola stron, a nie określenie użyte w umowie (tak m.in. Rzetecka-Gil, Agnieszka. Art. 483. W: Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania - część ogólna. System Informacji Prawnej LEX, 2011 powołująca się na wyrok SA w Białymstoku z dnia 28 lipca 2005 r., I ACa 368/05, OSAB 2005, nr 3, poz. 3). Tym samym nie zasługuje na uwzględnienie stanowisko pozwanej, że pkt 14 ww. umowy nie uprawnia do żądania zapłaty kary umownej. Błędne jest stanowisko, że pozwanej nie obciążały na gruncie umowy zobowiązania niepieniężne, których niewykonanie uzasadniałoby domaganie się zapłaty od niej kary umownej. Umowa o świadczenie usług agencji modelek, choć jest umową o świadczenie usług, do której odpowiednio stosuje się przepisy o zleceniu, jest raczej umową wzajemną, na podstawie której również na modelce ciążyą ustalone obowiązki, np. w postaci uczestnictwa w pokazach i sesjach zdjęciowych. Kwota 25.000 złotych stanowiąca karę umowną została określona w umowie w sposób prawidłowy i w związku z brakiem wypowiedzenia umowy przez pozwaną z ważnego powodu została zasądzona na rzecz powódki.

Sąd przychylił się do argumentacji pozwanej, iż błędnie określono wysokość pozostałej kary umownej. Wątpliwości wzbudza ujęcie procentowej wartości od kwot osiągniętych przez modelkę w zawodzie w przyszłości po rozwiązaniu umowy. Takie ujęcie nie pozwala na przejrzystą kalkulację kwoty należnej powódce i stanowi zbyt daleką ingerencję w sferę prywatności pozwanej po rozwiązaniu umowy, niezależnie od powodów, dla których rozwiązanie nastąpiło. Ponadto, przyjęcie konstrukcji prawnej zakładającej ustalenie w przyszłości podstawy naliczania kary umownej nie byłoby zgodne z art. 483 § 1 k.c. i stanowiłoby inną czynność prawną (tak w wyroku Sądu Najwyższego z 8 lutego 2007 r., I CSK 420/2006, Lexis.pl nr 118992. Błędnie także określono w umowie w pkt 14 podstawę wyliczenia „rekompensaty” – nie sposób przyjąć czy należności powódka miałyby dochodzić w okresie 5 bądź 7 lat od zerwania umowy (choć w piśmie procesowym z dnia 14 kwietnia 2016 r. powódka wskazuje okres pięcioletni). Ponadto, powódka nieprawidłowo określiła wysokość „rekompensaty”. Jako podstawę jej wyliczenia przyjęła bowiem dochód uzyskany przez pozwaną w okresie współpracy stron.

Należy także zwrócić uwagę na to, że gdyby rozwiązanie umowy przez pozwaną nastąpiło tuż przed dniem zakończenia umowy zawartej na czas oznaczony, tj. przed dniem 31 grudnia 2017 r., to strony w istocie mogłyby być związane węzłem obligacyjnym wynikającym z umowy nawet kilkanaście lat, ponieważ umowa została zawarta w 2008 r., a w razie jej rozwiązania przed 31 grudnia 2017 r. z winy pozwanej przez okres pięciu bądź siedmiu lat na pozwanej miałby ciążyć obowiązek przekazywania powódce części wynagrodzenia uzyskanego w ramach profesji modelki. Pozwana podnosiła w wypowiedzeniu z dnia 20 grudnia 2013 r., że umowa została zawarta na długi czas, tj. 7 lat, w stosunku do okresu, przez jaki modelka może faktycznie wykonywać tę profesję. Choć powódka w przekonujący sposób wskazała, że dłuższy kontrakt pozwala jej rozłożyć ciężar poniesionych kosztów na początku współpracy z modelką, to nie ulega wątpliwości, że kilkanaście lat węzła obligacyjnego między stronami jest sprzeczne z charakterem pracy wykonywanej przez modelkę i w sposób rażąco utrudnia skuteczne rozwiązanie umowy.

Jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2008 r., V CSK 362/07 granice dopuszczalnego kształtowania obowiązku zapłaty kary umownej wyznaczają - poza art. 483 k.c. - także przepisy o charakterze imperatywnym. Ocena skuteczności postanowienia umownego kreującego obowiązek zapłaty kary umownej podlega zatem kontroli w kontekście ograniczeń swobody umów (art. 353(1) k.c.), obejścia prawa, jak też ewentualnej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 1 i 2 k.c.). Nadto, zgodnie z art. 483 § 1 k.c. można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy pieniężnej (tu: 25.000 zł). W braku odmiennych postanowień stron, wierzyciel może dochodzić jedynie świadczenia równego ustalonej karze umownej, a dalsze roszczenia odszkodowawcze zarówno w postaci *damnum emergens*, jak i *lucrum cessans* nie mogą być skutecznie dochodzone (art. 484 § 1 zdanie 2 k.c.).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy Sąd doszedł do przekonania, że powództwo jest częściowo zasadne co do kwoty 25.000 złotych, natomiast niezasadne co do pozostałej kwoty i w tym zakresie oddalił powództwo (pkt I i II wyroku). O odsetkach za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c.

Sąd nie uwzględnił zarzutu pozwanej, iż zapis punktu 14 umowy (zaciągnięcie zobowiązania na kwotę 25.000 zł czy w wysokości 10% dochodów uzyskiwanych w okresie pięciu lub siedmiu lat od zakończenia współpracy stron) jest nieważny, gdyż sprzeczny z art. 101 § 3 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Przyjmując, że brak było zgody Sądu Opiekuńczego na zawarcie tej umowy, gdyż jej zapis przekraczał ramy zwykłego zarządu, wobec czego umowa była wadliwa (*negotium claudicans*), należy wskazać, że aneksem z dnia 28.12.2010 r., tj. po dojściu przez pozwaną do pełnoletności, strony zdecydowały się potwierdzić obowiązywanie umowy z dnia 7.07.2008 r. w związku z czym doszło do potwierdzenia przez pozwaną umowy w rozumieniu art. 18 § 2 k.c. (tak m.in. Sokołowski, Tomasz. Art. 101. W: Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, wyd. II. LEX, 2013). Nie ulega więc wątpliwości, że umowa stała się ważna w dniu 28.12.2010 r.

Rozstrzygnięcie o kosztach znajduje swoje uzasadnienie w treści art. 100 k.p.c. Zasądzona kwota stanowi 29% wysokości przedmiotu sporu. Konsekwencją powyższego było uznanie, że powódka przegrała proces w zakresie kwoty (...) zł, tj. w 71%, natomiast pozwana w 29%.

W związku z powyższym Sąd, na mocy art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c., orzekł o kosztach postępowania jak w punkcie III wyroku, rozdzielając je między stronami w zakresie, w jakim wygrały/przegrały niniejsze postępowanie, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.